

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tullilain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi henkilörekistereitä koskevia tullilain säännöksiä. Tullilaitoksen käytössä olevia tietojärjestelmiä koskevia säännöksiä täydennettäisiin. Lisäksi lakiin sisältyisi säännökset uudesta rekisterikilpien ja konttien kuvaus- ja tunnistusjärjestelmää koskevasta tietojärjestelmästä.

Esityksessä ehdotetaan myös, että tullilain

kiin otettaisiin säännökset televalvonnasta ja että teknisen tarkkailun edellytyksiä tarkennettaisiin. Samalla tehtäisiin eräitä yksittäisiä muutoksia, jotka koskevat tietojen luovuttamista sekä tietojen saamista eräistä rekistereistä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Henkilörekistereitä koskevat tullilain säännökset

Tullilaitoksen henkilörekistereitä koskevat säännökset sisältyvät tullilakiin (1466/1994), minkä lisäksi niihin sovelletaan myös henkilötietolaki (523/1999), jollei tullilaissa toisin säädetä. Yksi henkilörekistereistä on poliisiasian tietojärjestelmän teknisenä osana oleva tutkinta- ja virka-apujärjestelmä. Se on tullilaitoksen valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä tietojärjestelmä, johon tullilaitos saa tallentaa rikosten ennalta ehkäisemiseksi, selvittämiseksi ja syyteharjintaan saattamiseksi tarpeellisia tietoja. Tullilaitos siirtyi käyttämään tätä sisäasiainministeriön poliisille kehittämää poliisiasian tietojärjestelmää (Patja) vuoden 2001 alkupuolella.

Tietojärjestelmän käyttöönoton jälkeen todettiin varsin pian, että tullilaitoksen tulee päästä myös järjestelmän arkistohakemiston käyttäjäksi. Tullilain aikaisempi muutos (241/2001) ei tätä mahdollista. Tämä puute on nyt tarkoitus korjata mainitsemalla myös Patjan arkistohakemisto yhtenä tullilaitoksen henkilörekisterinä, johon sovellettaisiin poliisin henkilörekistereistä annetun lain (509/1995) säännöksiä muun muassa tietojen

tallettamiseen ja poistamiseen.

1990-luvun alkupuolelta lähtien tullilaitos on käyttänyt tutkinta- ja virka-aputoimintansa hoitamisessa tutkinta- ja virka-apujärjestelmänä niin sanottua RIKI -järjestelmää, rikosilmoitusjärjestelmää. Poliisiasian tietojärjestelmän käyttöön siirtymisestä huolimatta tätä aikaisempaa tutkinta- ja virka-apujärjestelmää tarvitaan edelleen arkistojärjestelmänä, ja sen toteuttaminen edellyttää tullilain henkilörekistereitä koskeviin säännöksiin tehtäviä lisäyksiä. Tullilaissa mainittaisiin tullilaitoksen yhtenä henkilörekisterinä tullilaitoksen tutkinta- ja virka-apujärjestelmän arkisto. Tullilakiin lisättäisiin säännökset, jotka koskevat tämän arkistojärjestelmän tarkoitusta, sisältöä ja siinä olevien tietojen säilyttämisaikaa.

Tullivalvontaa palvelevana uutena järjestelmänä on kehitetty rekisterikilpien ja konttien kuvaus- ja tunnistusjärjestelmä (Lipre), joka kykenee havaitsemaan rajan yli kulkevan kulkuneuvon nopeuden, ajoneuvon tunnisteen edestä ja takaa maatumnuksineen sekä ottamaan värivalokuvan edestä ja takaa. Kuorma-autoista järjestelmä hahmottaa lisäksi sivukuvan, akselipainot ja konttien tunnisteen. Lipre-järjestelmään sisältyvän hälytystoiminnon avulla voidaan lisäksi tarkistaa paitsi tullin omista järjestelmistä myös poliisin ja rajavartiolaitoksen järjestelmistä sekä kansallisesta

Schengen-rekisteristä mahdollisia merkintöjä, joiden avulla kyetään tehostamaan valvontaa ja kohdentamaan tarvittavat toimenpiteet oikein. Järjestelmään voidaan tallettaa niin sanottuja paikallisia hakuja, jolloin hälytysjärjestelmä ilmoittaa tulliviranomaiselle, milloin rajanylityspaikalla on paikallisen haun mukainen kulkuneuvo tai kontti. Henkilötietolaki edellyttää, että henkilötietojen käsittelystä, muun muassa tietojen keräämisestä, tallentamisesta, luovuttamisesta, säilyttämisestä ja poistamisesta säädetään tarkasti laissa. Tullilakiin esitetään lisättäväksi säännökset tämän uuden järjestelmän tarkoituksesta, tallettavista tiedoista sekä niiden poistamisesta järjestelmästä.

1.2. Tiedonhankintaa koskevat tullilain säännökset

Tiedonhankintaa koskevista säännöksistä säädettiin tullilain muutoksella (331/1996). Säännökset ovat olennaisesti samansisältöisiä poliisilain vastaavien säännösten kanssa.

Televalvonta

Tullilakiin ehdotetaan lisättäväksi televalvontaa koskevat säännökset. Tullilain mukaisella televalvonnalla hankittaisiin tietoja rikoksen estämiseksi ja paljastamiseksi. Televalvonta on pakkokeinolain (450/1987) perusteella mahdollista rikosten selvittämiseksi. Nykyinen asiantila, jossa tullimies ei voi saada törkeäkään rikoksen torjumiseksi teletunnistetietoja, ei ole tyydyttävä. Televalvonta ei merkitse oikeutta itse viestin sisällön salaisuuden murtamiseen esimerkiksi kuuntelemalla tai nauhoittamalla, vaan kysymys on televiestien tunnistamistietojen hankkimisesta taikka teleliittymän tai telepäätelaitteiden tilapäisestä sulkemisesta. Säännökset olisivat olennaisesti samansisältöisiä poliisilain vastaavien säännösten kanssa. Televiestin lähettämiseen ja vastaanottamiseen tarvitaan niin kiinteissä puhelimissa kuin matkapuhelimissakin teleliittymä ja telepäätelaitte. Nykyisten säännösten mukaan televalvontalupa voidaan antaa niin, että valvonta kohdistetaan tietyllä teleliittymällä lähetettäviin tai tiettyyn teleliittymään tuleviin viesteihin. Kiinteiden puhelimien osalta nimenomaan teleliittymä on

tarkoituksenmukainen yksilöinti-peruste. Merkitystä ei ole sillä, mikä telepäätelaitte on kytketty kiinteästi asennettuihin johtimiin. Matkapuhelinten osalta tilanne on toinen. Tarkoituksenmukainen yksilöinti-peruste voi olla teleliittymän SIM-kortin lisäksi matkapuhelinlaitteen IMEI-koodi. Rikoksesta epäilty saattaa käyttää matkapuhelinlaitteensa eri henkilöiden nimissä olevia SIM-kortteja tai anonyymisti esimaksettuja SIM-kortteja. Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan telepäätelaitte lisättäväksi teleliittymälle rinnakkaiseksi televalvontaluvan yksilöinti-perusteeksi. Televalvonnasta päättäisi tuomioistuin, paitsi jos toimenpide olisi asian kiireellisyyden vuoksi välttämätöntä suorittaa viivytyksettä, jolloin asiasta päättäisi tutkinnanjohtaja tai tullirikostorjunnan esimiehenä toimiva tulliyli tarkastaja. Lisäksi televalvontaan liittyisi oikeussuojakeinoja, joita selostetaan yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Tekninen tarkkailu

Tullilain mukaan teknisen tarkkailun suorittamisen perusedellytyksenä on, että sen avulla on voitava perustellusti olettaa saatavan rikoksen torjumiseksi tarvittavia tietoja. Teknistä tarkkailua ei ole kuitenkaan käytännössä voitu riittävästi hyödyntää, koska tullilain 20 d §:n sanamuodon mukaan tarkkailun on tapahduttava niin, että sekä teknistä tarkkailua suorittava tullimies että tarkkailuun käytettävä laite ovat tarkkailtavan tilan ulkopuolella. Kuitenkin muun muassa kulkuneuvot ovat osoittautuneet tiloiksi, joita usein käytetään rikollisessa toiminnassa. Teknisen tarkkailun edellytyksiä koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että teknisessä tarkkailussa käytettävä laite voitaisiin sijoittaa tilaan ja kulkuneuvoihin, joissa tarkkailtava henkilö oleskelee. Vakituiseen asumiseen käytettävät huoneet ja tilat rajattaisiin edelleen voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti teknisen tarkkailun ulkopuolelle. Koska ehdotetun säännöksen mukaan tekniseltä tarkkailulta kielletty alue on vakituksena asuntona käytetty huone tai tila, tekninen kuuntelu hotelli- tai muussa sellaisessa huoneessa olisi edelleen sallittu. Edellytyksenä kuitenkin olisi, että tällaista huonetta tai tilaa ei käytetä vakituiseen asumiseen. Tältä osin

voimassa oleva oikeustila säilyisi, vaikka 1 momentin sanamuotoa muutettaisiin käyttämällä kotirauhan piirin sijasta sanamuotoa vakituiseen asumiseen käytetty huone tai tila. Tarkkailulaitteen sijoittamista tarkkailtavaan tilaan päättäisi ehdotuksen mukaan tuomioistuimien. Kiireellisissä tilanteissa päätösvalta olisi kuitenkin tutkinnanjohtajalla tai tullirikostorjunnasta vastaavalla tulliylitarkastajalla. Myös tämän toimivaltuuden käyttämiseen liittyisi välitön tuomioistuinvalvonta sekä oikeuspuolelta, joita selostetaan jäljempänä tässä esityksessä.

2. Esityksen vaikutukset

2.1. Taloudelliset vaikutukset

Poliisiasiantietojärjestelmän arkistohakemiston käyttöönottokustannukset tullilaitokselle ovat noin 25 000 euroa vuonna 2002 ja noin 41 500 euroa vuonna 2003.

Vaalimaalla käyttöön otettavan rekisterikilpien ja konttien kuvaus-, tunnistus- ja hälytysjärjestelmän kehittämiskustannukset ovat 500 000 euroa, josta Euroopan yhteisöjen komissio on maksanut 217 000 euroa. Järjestelmä on tarkoitettu käyttöön myös muilla rajanylityspaikoilla, jolloin vuosittaiset käyttökustannukset tulevat olemaan noin 30 000 euroa seuraavien vuosien aikana. Lisäksi järjestelmästä on tarkoitettu tehdä tunnistuskohtaiset kyselyt poliisin rekisteriin anastetuista ajoneuvoista, Schengen SIS -tietojärjestelmään ja rajavartiolaitoksen RVT/Vesta järjestelmään. Tämän hankkeen kokonaiskustannukset ovat 100 000 euroa.

2.2. Organisaatio- ja henkilövaikutukset

Esityksellä ei ole olennaisia organisaatio- eikä henkilöstövaikutuksia.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä yhteistyössä Tullihallituksen kanssa. Esityksestä on pyydetty lausunnot sisäasiainministeriöltä, rajavartiolaitokselta, oikeusministeriöltä ja tietosuojavaltuutelta. Sisäasiainministeriö on lausunnos-

saan viitannut poliisilain 1.3.2001 voimaan tulleeseen muutokseen, jossa laajennettiin poliisin oikeutta suorittaa teknistä tarkkailua rikoksen torjumiseksi ja poliisille annettiin oikeus suorittaa televalvontaa rikoksen estämiseksi ja paljastamiseksi. Lausunnossa todetaan, että myös tullilaitoksella tulee olla käytössään tullirikosten torjumiseksi ja niiden estämiseksi tarpeelliset toimivaltuudet. Sisäasiainministeriön lausunnossa viitataan vireillä olevaan pakkokeinolakia koskevaan lainmuutosehdotukseen, jonka mukaan myös teleosoite lisättäisiin televalvontasäännökseen ja jossa sallittaisiin asuntokuuntelu. Ensiksi mainittu muutos tulee lausunnon mukaan lisättäväksi myös poliisilain ja tullilain televalvontasäännökseen. Lausunnossa esitetään harkittavaksi, että Lipren tietosisältöön voitaisiin tallettaa sellaisia henkilöitä koskevia tietoja, joiden on syytä epäillä myötävaikuttavan tai myötävaikuttaneen huumausaineen käyttörikokseen, vaikka siitä ei saata seurata enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta. Sisäasiainministeriön mukaan käyttörikosten kautta voitaisiin päästä käsiksi vakavampiin huumausainerikoksiin. Lausunnossa viitataan lisäksi eduskunnalle keväistuntokaudella 2002 annettavaan esitykseen, jolla ehdotetaan poliisin henkilörekistereistä annetun lain korvaamista uudella henkilötietojen käsittelyä poliisitoimissa koskevalla lailla.

Rajavartiolaitos toteaa lausunnossaan, että on välttämätöntä, että Lipreä koskevasta tietojärjestelmästä säädetään lain tasolla. Lausunnossa esitetään myös, että ehdotuksen 28 §:n 1 momentin 4 kohtaan lisättäisiin säännös, jonka mukaan tulliviranomaisella on oikeus saada rajavartiolaitokselta myös ulkomaanliikenteen valvontaa varten tarpeellisia tietoja. Rajavartiolaitoksen esikunnan käsityksen mukaan olisi symmetristä, täsmällistä ja tarkkarajaista, jos sekä oikeudesta tietojen luovuttamiseen että oikeudesta niiden saamiseen säädettäisiin lakitasoisesti.

Tietosuojavaltuutetun toimiston lausunnossa ehdotetaan, että perusteluosassa korostettaisiin että 23 a §:n että 23 c §:n mukaisten arkistojärjestelmien käyttötarkoitus on helpottaa tietojärjestelmästä poistettujen ja arkistoon siirrettyjen asiakirjojen hakua.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

3 §. Pykälän 1 momentin 9 kohdassa ehdotetaan lisättäväksi poliisiasian tietojärjestelmää koskevaan määritelmään maininta arkistohakemistosta, jota tullilaitos tulisi myös käyttämään. Lisäksi 1 momentin uudessa 10 kohdassa ehdotetaan määriteltäväksi televalvonta. Määritelmä olisi olennaisesti sama kuin pakkokeinolain 5 a luvun 1 §:n 1 momentin ja poliisilain 3 luvun 28 §:n 1 momentin mukainen televalvonnan määritelmä. On perusteltua, että käsitteiden vakiintuneisuuden vuoksi tullilakiin otetaan samansisältöinen määritelmä.

20 d §. Pykälän 1 momentissa säädetään teknisen tarkkailun yleisistä ja yhteisistä edellytyksistä. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siitä poistetaan kielto sijoittaa teknisessä tarkkailussa käytettävä kuuntelu- ja katselulaite huoneeseen tai kulkuneuvon, jossa tarkkailtava henkilö oleskelee. Edellytyksenä kuitenkin olisi, voimassa olevan lain mukaisesti, että vakituiseen asumiskäyttöön tarkoitetut tilat rajattaisiin edelleen teknisen kuuntelun tai katselun ulkopuolelle, joten laitteen asentaminen näihin tiloihin ei tulisi edelleenkään kysymykseen. Edellä lausutun perusteella 2 momentissa säädettäisiin, että tekniseen tarkkailuun käytettävä laite voitaisiin sijoittaa tiloihin, joissa tekninen tarkkailu on momentin mukaan sallittu, jos tekninen tarkkailu sitä edellyttää. Pykälä vastaisi olennaisesti poliisilain 3 luvun 31 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momenttia ehdotetaan tarkennettavaksi vastaavalla tavalla kuin mitä poliisilain muutoksen (21/2001) yhteydessä tehtiin. Teknisen kuuntelun sekä teknisen katselun ja teknisen seurannan valtiosääntöoikeudellisen sallittavuuden edellytyksenä oleva konkreettinen ja yksilöity rikosepäily tuodaan selvästi esille myös säännöksen sanamuodossa. Tämä toteutetaan muuttamalla säännöksen sanamuoto "päätellä hänen todennäköisesti" sanamuodoksi "perustellusti olettaa hänen".

20 e §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi televalvonnan edellytyksistä. Tullimiehellä olisi oikeus kohdistaa tullirikoksen estämiseksi tai paljastamiseksi televalvontaa henki-

lön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleliittymään tai telepäätelaitteeseen. Tällainen liittymä voitaisiin myös tilapäisesti sulkea, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän tullirikokseen, josta ei ole säädetty lievempää rangaistusta kuin neljä kuukautta vankeutta, tai tullirikoksena pidettävään huumausainerikokseen. Pykälä vastaisi olennaisesti poliisilain 3 luvun 31 c §:n 1 momenttia. Televalvonnan edellytykset olisivat pääosin rangaistustasoltaan yhteneväiset pakkokeinolain vastaavan televalvontasäännöksen kanssa.

20 f §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi päätöksen tekemisestä televalvonnasta ja teknisen tarkkailun suorittamisesta tietyissä tapauksissa. Televalvonnasta ja teknisestä tarkkailusta tapauksissa, joissa tekninen tarkkailu edellyttää laitteen sijoittamista kulkuneuvon taikka huoneeseen tai tilaan, jossa tarkkailtava henkilö oleskelee, päättää pakkokeinolain 1 luvun 9 §:ssä tarkoitettu tuomioistuin tai muu tuomioistuin, jossa asian käsittely sopivasti käy päinsä. Yksityisyyden suojan kannalta tarkkailussa käytettävän laitteen sijoittaminen ei ole täysin ongelmaton. Tämän vuoksi teknisestä tarkkailusta, joka edellyttäisi tarkkailulaitteen sijoittamista tarkkailtavaan tilaan, päättäisi ehdotuksen mukaan tuomioistuin. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että teknistä kuuntelua tai teknistä katselua koskevat lupa-asiat ratkaistaisiin kuunneltavan tai katseltavan tilan haltijaa kuulematta. Teknisen kuuntelun tai teknisen katselun osalta velvollisuus kuulla kuunneltavan tai katseltavan tilan haltijaa vaarantaisi kuuntelun tai katselun tavoitteiden saavuttamisen. Asian käsittelystä tuomioistuimessa olisi soveltuvin osin voimassa, mitä pakkokeinolain 5 a luvun 5—9 §:ssä, 11 §:n 1 momentissa sekä 12 ja 14 §:ssä säädetään. Pykälä vastaisi poliisilain 3 luvun 32 b §:n 1—2 momenttia ja 32 c §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentin mukaan tutkinnanjohtajalla tai tehtävään määrättyllä tullirikostorjunnan esimiehenä toimivalla tullilylitarkastajalla on oikeus päättää televalvonnan tai 1

momentissa tarkoitettua teknisen tarkkailun aloittamisesta, jos toimenpide asian kiireellisuuden vuoksi on välttämätöntä suorittaa viivytyksittä. Tällöin toimenpiteestä olisi viivytyksittä ja viimeistään 24 tunnin kuluttua toimenpiteen aloittamisesta tehtävä ilmoitus 20 h §:n 1 momentissa tarkoitettulle tuomioistuimelle. Ilmoitukseen tulisi liittää vaatimus televalvonnan tai teknisen tarkkailun jatkamisesta sen jälkeen, kun ilmoitus on saapunut tuomioistuimeen, jos toimenpiteiden jatkaminen katsotaan tarpeelliseksi.

Pykälän 3 momentin mukaan saatuaan 2 momentissa tarkoitettua ilmoituksen tuomioistuin voisi kieltää televalvonnan tai teknisen tarkkailun jatkamisen tai asettaa toimenpiteen käytölle rajoituksia tai tietojen käytölle tarpeellisiksi katsomiaan ehtoja. Asian käsittelystä tuomioistuimessa olisi soveltuvin osin voimassa, mitä pakkokeinolain 5 a luvun 5—9 §:ssä, 11 §:n 1 momentissa sekä 12 ja 14 §:ssä säädetään.

20 g §. Voimassa olevan lain 20 e §:ssä olevat säännökset ehdotetaan siirrettäväksi uuteen 20 g §:ään. Pykälän 1 momentin mukaan tullimies, joka on tehnyt 20 d §:ssä tarkoitettua teknistä tarkkailua taikka televalvontaa koskevan vaatimuksen tai päätöksen, olisi velvollinen ilmoittamaan teknisestä tarkkailusta tai televalvonnasta toimenpiteen kohteena olleelle henkilölle, jollei ilmoittaminen vaaranna tiedon hankinnan tarkoitusta tai rikoksen esitutkintaa. Säännös olisi olennaisin osin samansisältöinen kuin voimassa oleva säännös velvollisuudesta ilmoittaa teknisestä tarkkailusta. Se vastaisi myös pakkokeinolain säännöstä velvollisuudesta ilmoittaa televalvonnasta. Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin televalvonta, jolloin myös sen käyttämisestä on laadittava pöytäkirja.

20 h §. Voimassa olevan lain 20 f §:ssä olevat säännökset ehdotetaan siirrettäväksi uuteen 20 h §:ään. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin maininta 20 e §:stä, joka sisältää säännökset televalvonnasta. Muutoksen myötä myös televalvonnan johdosta saadut tiedot tulee tarkastaa ja yksinomaan sivullista koskevat tiedot tulee hävittää, jollei niitä tarvita tullirikoksen selvittämiseksi. Tarkastuksen tarkoituksena on valvoa, että säännöksiä tarkkailun, teknisen tarkkailun ja televalvonnan edellytyksistä noudatetaan ja että tark-

kailulla, teknisellä tarkkailulla ja televalvonalla hankitun aineiston tiedot talletetaan tullilaitoksen henkilörekistereitä koskevien säännösten mukaisesti.

20 i §. Vaikka tullilaisissa ei ole nimenomaista kuuntelukieltoa koskevaa pykälää, on selvää, ettei tullimiehellä ole oikeutta kieltää teknisen tarkkailun avulla esimerkiksi esitutkintaa muutoin rajoittavia, epäilylle, todistajalle tai asianomistajalle kuuluvia oikeuksia todistamisesta kieltäytymisestä tai velvollisuuksia todistamiseen. Tullilain säätelyn teknisen kuuntelun osalta on tarkoitus noudattaa samoja rajoituksia kuin pakkokeinolain säännösten soveltamisessa, minkä vuoksi ehdotetaan, että tullilakiin lisätään viittaus pakkokeinolain 5 a luvun 10 §:ään. Uudessa 20 i §:ssä todettaisiin pakkokeinolain kuuntelukieltoon olevan voimassa myös muuhun henkilöön kuin epäiltyyn kohdistuvassa teknisessä kuuntelussa, koska tullilain soveltamisalaan kuuluu myös tullirikostorjunta.

21 §. Pykälän uuden sanamuodon mukaan yksi tullilaitoksen henkilörekistereistä olisi poliisiasian tietojärjestelmän teknisenä osana olevan tutkinta- ja virka-apujärjestelmän lisäksi sen arkistohakemisto, jolloin tullilaitos voisi käyttää myös tätä osarekisteriä. Luetteloon lisättäisiin myös tullilaitoksen uudet henkilörekisterit, joita ovat tullilaitoksen oman tutkinta- ja virka-apujärjestelmän arkisto sekä rekisterikilpien ja konttien kuvaus- ja tunnistusjärjestelmä.

23 a §. Pykälässä säädetään poliisiasian tietojärjestelmän peruskuvauksella. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi maininta arkistohakemistosta. Arkistohakemiston käyttötarkoitus on sama kuin poliisiasian tietojärjestelmällä eli tietojen tallettaminen rikosten ennalta estämiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi. Hakemistoa käytettäisiin helpottamaan tietojärjestelmästä poistettujen ja arkistoon siirrettyjen asiakirjojen hakua. Poliisin henkilörekistereistä annetun asetuksen (1116/1995) 2 §:ssä on lueteltu ne tiedot, joita arkistohakemistoon saa tallettaa. Nämä tiedot ovat poliisiasian tietojärjestelmän teknisenä osana oleva tutkinta- ja virka-apujärjestelmästä henkilöistä jutun ja tapauksen tunnistetiedot, selostusosan tiivistelmä sekä pakkokeinoja koskevat tiedot.

23 c §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi uudesta tullilaitoksen tutkinta- ja virka-apujärjestelmän arkistosta, johon tullilaitoksen aikaisemman tutkinta- ja virka-apujärjestelmän sisältämät tiedot sisällytettäisiin. Myös tämä rekisteri palvelisi rikosten ennalta estämistä, selvittämistä ja syyteharkintaan saattamista. Hakemistoa käytettäisiin helpottamaan tietojärjestelmästä poistettujen ja arkistoon siirrettyjen asiakirjojen hakua. Käytännössä tämä rekisteri tulee ajan myötä tarpeelliseksi, kun uusien juttujen asiat arkistoidaan poliisiasiain tietojärjestelmän arkistohakemistoon.

23 d §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi rekisterikilpien ja konttien kuvaus- ja tunnistusjärjestelmästä (Lipre), jonka avulla pystytään reaaliaikaisesti saamaan tarkat tiedot rajaa ylittävistä kulkuneuvoista ja konteista. Järjestelmään tallettavat teknisen valvonnan myötä kulkuneuvojen rekisteritunnisteen sisältämät tiedot ja myös konttien tunnistetiedot. Tallettuvia tietoja on tarkoitus säilyttää 1 vuoden ajan siitä lukien, kun ne ovat järjestelmään tallettuneet. Tietoja käytettäisiin rikosten ennalta estämiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi. Esimerkiksi rikostutkinnan yhteydessä on toisinaan tärkeää selvittää se, onko jokin tietty kulkuneuvo ylittänyt rajan jonakin määrättyä ajankohdalla.

Lipreen sisältyy myös hälytysjärjestelmä, joka toimii siten, että se automaattisesti vertailee teknisen valvonnan avulla saatuja tietoja tullilaitoksen, poliisin ja rajavartiolaitoksen tiettyihin tiedostoihin ja ilmoittaa osumasta. Tämä osuma voi pohjautua esimerkiksi poliisin varastettujen ajoneuvojen rekisterin tietoihin. Osuman havaitessaan tullimies ottaa yhteyttä vastuulliseen viranomaiseen, jolloin tämä voi ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin, esimerkiksi aloittaa rikostutkinnan. Lipren hälytysjärjestelmä auttaa myös muun muassa seulomaan niitä kuljetuksia, jotka on syytä lähettää läpivalaisuyksikön tutkittavaksi.

Hälytysjärjestelmän tehokkuuden lisäämiseksi Lipreen voidaan automaattisesti tallettujen tietojen lisäksi tallettaa rikosten ennalta estämiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi tarpeellisia tietoja kulkuneuvojen rekisteritunnisteiden sisältämistä

tiedoista ja konttien tunnistetiedoista ja lisäksi henkilöistä, joiden on syytä epäillä syyllistyneen tai syyllistyvän rikokseen, josta saattaa seurata vankeutta taikka myötävaikuttaneen tai myötävaikuttavan rikokseen, josta saattaa seurata enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta. Henkilön henkilöllisyyttä koskevista tiedoista saadaan tallettaa nimi, kutsumanimi, henkilötunnus, sukupuoli, tunto-merkit, äidinkieli, kansalaisuus, kotipaikka ja osoite, henkilön valokuva, ulkomaalaisen henkilön matkustusasiakirjan tiedot sekä henkilöä koskevat, hänen omaan turvallisuuteensa tai tullimiehen työturvallisuuteen vaikuttavat tiedot. Järjestelmään voidaan tallettaa myös tiedot epäilystä rikoksesta, rikoksen yhteydessä käytettävästä kulkuneuvosta ja epäiltyyn rikokseen liittyvästä liikeyrityksestä. Lipren hälytysjärjestelmä ilmoittaa, milloin tietoihin täsmäävä kulkuneuvo tai kontti saapuu rajanylityspaikalle. Nämä tiedot voivat olla peräisin tulliviranomaiselta, poliisilta tai rajavartiolaitokselta, mutta Lipreen tiedot tallettaa aina tulliviranomainen rekisterinpitäjänä. Muilla PTR-viranomaisilla on katseluoikeus järjestelmään. Automaattinen, eritasoisia hälytyksiä antava järjestelmä tehostaa olennaisesti tulliviranomaisen, poliisin ja rajaviranomaisten yhteistyötä sekä tehostaa tullivalvontaa edellä kuvatuilla tavoilla.

24 §. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin säännökset poliisiasiain tietojärjestelmän teknisenä osana olevassa arkistohakemistossa, tullilaitoksen tutkinta- ja virka-apujärjestelmän arkistossa sekä rekisterikilpien tunnistusjärjestelmässä olevien tietojen poistamisesta. Arkistohakemiston osalta viitattaisiin poliisin henkilörekistereistä annetun lain 24 c §:ään, jossa jokaisen osarekisterin osalta säädetään erikseen tietojen poistamisesta. Tullilaitoksen tutkinta- ja virka-apujärjestelmän arkistosta tiedot on poistettava 50 vuoden kuluttua ilmoituksen kirjaamisesta. Rikostutkinnan yhteydessä hyvin vanhatkin tiedot voivat olla merkityksellisiä, minkä vuoksi pitkä säilytysaika on perusteltua. Rekisterikilpien ja konttien kuvaus- ja tunnistusjärjestelmästä tiedot olisi poistettava 10 vuoden kuluttua tiedon kirjaamisesta, kuitenkin siten, että tiedot, jotka tallentuvat järjestelmään 23 §:n 1 momentin mukaisen tekni-

sen valvonnan avulla, tulee poistaa yhden vuoden kuluttua tiedon tallentumisesta.

26 §. Pykälän 1 momentin uudessa sanamuodossa säädettäisiin, että tulliviranomainen saa luovuttaa, myös teknisen käyttöyhteyden avulla, salassapitosäännösten estämättä henkilötietoja, jotka ovat tarpeen momentissa mainituissa tapauksissa tietoja luovutettaessa muille kun tulliviranomaiselle.

28 §. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin niin, että se olisi yhdenmukainen rajavartiolaitoksesta annetun lain (320/1999) 41 §:n 1 momentin 4 kohdan kanssa. Sen mukaan rajavartiolaitos voi luovuttaa tulliviranomaiselle tietoja, jotka ovat tarpeen muun muassa tullirikosten estämiseksi ja selvittämiseksi sekä ulkomaanliikenteen valvomiseksi. Tällä hetkellä tulliviranomaisella on tullilain perusteella oikeus saada tullilaitokselle kuuluvien tehtävien suorittamiseksi tarpeellisia tietoja, myös teknisen käyttöyhteyden avulla, passintarkastusta varten rajavartiolaitokselta ulkomaalaisten maahantulon ja maastalähdön valvontaa koskevista rekistereistä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että tullimiehellä on oikeus saada rikosten estämiseksi tai selvittämiseksi yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä tarvittavia tietoja yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, toimitusjohtajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan yritys-, pankki- tai vakuutuslainsuuden estämättä. Säännös vastaa poliisilain 36 §:ää. Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin tullimiehen oikeus saada postitoimintaa harjoittavalta yhteisöltä jakeluosoitetietoja. 2 momentin mukaisista tiedoista päättää tutkinnanjohtaja tai tähän tehtävään määrätty tullirikostorjunnan esimiehenä toimiva tullilylitarkastaja. Salaisen puhelinnumeroiden ja jakelutietojen saantiin riittäisivät tullimiehen valtuudet.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

3. Säättämisjärjestys

Säättämisjärjestyksen kannalta merkitykselliset ehdotukset koskevat teknisen tarkkailun laajentamista ja televalvontaa sekä tullilai-

toksen uutta henkilörekisteriä Lipreä. Teknisen kuuntelun ja katselun käyttöalaa ehdotetaan laajennettavaksi perusoikeuksien suojan kannalta merkityksellisellä tavalla kahdessa suhteessa. Ensinnäkin teknisen kuuntelun ja teknisen katselun kohdealue määriteltäisiin nykyisen kotirauhan piirin ulkopuolisen alueen sijasta vakituiseen asumiseen käytetyn huoneen tai tilan ulkopuoliseksi alueeksi. Tekninen katselu tai kuuntelu voidaan kohdistaa myös kulkuneuvon silloinkin, kun se ei ole yleisellä paikalla. Toiseksi kuuntelu- ja katselulaite saataisiin sijoittaa myös siihen tilaan, missä tarkkailtava oleskelee. Toimenpiteen suorittamiseksi tullimiehellä olisi myös oikeus päästä tällaisiin tiloihin. Ehdotuksen mukainen tekninen tarkkailu merkitsee ensinnäkin puuttumista perustuslain 10 §:ssä säädettyyn kotirauhan suojaan. Tekninen kuuntelu merkitsee puuttumista myös luottamuksellisen viestin suojaan ja tekninen katselu puuttumista yksityiselämän suojaan.

Teknisen tarkkailun tarkoituksena on erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden torjuminen, joten siihen on painava yhteiskunnallinen tarve. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä on tehty ero varsinaisten asuintilojen ja muiden kotirauhan piiriin kuuluvien tilojen välillä (ks. PeVL 8/1994 ja PeVL 17/1998 vp). Muihin kuin varsinaisiin asuintiloihin kohdistettavat toimenpiteet jäävät kotirauhan eräänlaiselle raja-alueelle eivätkä siten ulotu perusoikeuden ytimeen. Tekniseen tarkkailuun ehdotetaan lisäksi liitettäväksi erityisiä oikeusturvajärjestelyjä. Tuomioistuimien päätöksiä teknisestä tarkkailusta niissä tapauksissa, joissa tekninen kuuntelu tai katselu edellyttää tarkkailuun käytettävän laitteen sijoittamista huoneeseen tai tilaan, jossa tarkkailtava oleskelee, taikka tarkkailtavan käyttämän kulkuneuvon sisälle. Kiireellisissä tilanteissa päätöksen saisi kuitenkin tehdä tutkinnanjohtaja tai tähän tehtävään määrätty tullirikostorjunnan esimiehenä toimiva tullilylitarkastaja, mutta tuomioistuimelle olisi tehtävä toimenpiteestä viipymättä ja viimeistään 24 tunnin kuluttua ilmoitus sekä tarvittaessa vaatimus toimenpiteen jatkamisesta. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi kuuntelukiellosta sekä tarkkailulaitteen kuluttamasta kulkuneuvon tai muun sijoituspaikan energiasta suoritettavasta korvauksesta.

Ehdotukseen sisältyviä televalvontasäännöksiä on arvioitava perustuslaissa turvatun luottamuksellisen viestin salaisuuden valossa. Perustuslain 10 §:n mukaan kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton. Pykälän 3 momentin nojalla lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen muun muassa yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa. Televalvonta ei merkitse oikeutta itse viestin sisällön salaisuuden murtamiseen esimerkiksi kuuntelemalla tai nauhoittamalla, vaan kysymys on televiestien tunnistamistietojen hankkimisesta taikka teleliittymän tai telepäätelaitteen tilapäisestä sulkemisesta. Perustuslakivaliokunta on katsonut (PeVL 7/1997 vp), että puhelun tunnistamistiedot koskevat sinänsä luottamuksellista viestiä, mutta niiden paljastamisessa ei ole varsinaisesti kysymys itse viestin salaisuuden syrjäytymisestä ja että tältä osin siten liikutaan kyseisen perusoikeuden ydinsisällön ulkopuolella. Televalvontaankin ehdotetaan liitettäväksi erityisiä oikeussuojakeinoja. Televalvonnasta päättäisi tuomioistuin. Kiireellisissä tilanteissa päätöksen saisi kuitenkin tehdä tutkinnanjohtaja tai tehtävään määrätty tullirikostorjunnan esimiehenä toimiva tulliyli-tarkastaja, mutta tuomioistuimelle olisi tehtävä toimenpiteestä viipymättä ja viimeistään 24 tunnin kuluttua ilmoitus sekä tarvittaessa vaatimus toimenpiteen jatkamisesta. Lisäksi

ehdotetaan säädettäväksi televalvonnasta toimenpiteen kohteena olleelle ilmoittamisesta, pöytäkirjan laatimisesta ja asianomaiseen ministeriöön toimittamisesta sekä eduskunnan oikeusasiamiehelle televalvonnan käytöstä annettavasta kertomuksesta.

Tullilaitoksen uuden henkilörekisterin, Lipren, osalta voidaan todeta, että Eduskunnan perustuslakivaliokunta on ottanut lausuntokäytännössään kantaa rekisteröinnin tarkoitukseen ja todennut niiden kytkeytyvän tärkeisiin yhteiskunnallisiin tarpeisiin, minkä vuoksi rekisteröinti on valiokunnan näemyksen mukaan perustuslain kannalta hyväksyttävää (PeVL 29/1997 ja PeVL 14/1998 vp). Valiokunta on sanotuissa lausunnoissaan nojautunut myös aikaisempiin lausuntoihinsa, joissa se oli todennut henkilötietojen suojan sisältyvän osittain perustuslaissa suojatun yksityiselämän piiriin ja korostanut yleisesti yksityiskohtaisten säännösten tärkeyttä, kun puututaan kansalaisten perusoikeuksiin (PeVL 8/1995 vp).

Esitys voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Koska esitys kuitenkin sisältää eräitä perusoikeuksien toteutumisen kannalta merkityksellisiä asioita, hallitus pitää tarkoituksenmukaisena, että eduskunta pyytää esityksestä perustuslakivaliokunnan lausunnon.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki**tullilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

muutetaan 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun tullilain (1466/1994) 3 §:n 1 momentin 9 kohta, 20 d—20 f, 21 ja 23 a §, 24 §:n 1 momentti, 26 §:n 1 momentti ja 28 §:n 1 momentin johdantokappale ja 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 1 momentin 9 kohta, 21 ja 23 a § sekä 24 §:n 1 momentti laissa 241/2001, 20 d—20 f § laissa 331/1996, 26 §:n 1 momentti osaksi laissa 1104/1998 ja 28 §:n 1 momentin johdantokappale viimeksi mainitussa laissa, sekä

lisätään 3 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi mainituissa laeissa 331/1996 ja 241/2001, uusi 10 kohta, lakiin uusi 20 g—20 i, 23 c ja 23 d § sekä 28 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 1104/1998, siitä viimeksi mainitulla lailla kumotun 4 kohdan tilalle uusi 4 kohta ja pykälään uusi 2 momentti, jolloin muutettu 2 momentti ja nykyinen 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, seuraavasti:

3 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

9) *poliisiasiain tietojärjestelmän teknisenä osana olevalla* *tutkinta- ja virka-apujärjestelmällä* sekä sen *arkistohakemistolla* poliisin henkilörekistereistä annetun lain (509/1995) 1 a §:ssä tarkoitettua poliisiasiain tietojärjestelmää tullilaitoksen tallettamien tietojen osalta;

10) *televalvonnalla* salassa pidettävien tunnistamistietojen hankkimista televiesteistä, jotka on lähetetty yleiseen tai muuhun telemarkkinalain (396/1997) soveltamisalaan kuuluvaan televerkkoon kytketystä teleliittymästä tai telepäätelaitteesta taikka vastaanotettu tällaiseen teleliittymään tai telepäätelaitteeseen, sekä tällaisen teleliittymän tai telepäätelaitteen tilapäistä sulkemista.

20 d §

Tullimiehellä on oikeus kohdistaa vakituisen asumiseen käytetyn huoneen tai tilan ulkopuolella olevaan henkilöön taikka kulkuneuvoon tai tavaraan teknistä tarkkailua, jos sen avulla voidaan perustellusti olettaa saatavan tullirikoksen torjumiseksi tai paljastamiseksi tarvittavia tietoja. Määräyksen toimenpiteeseen antaa vähintään tullipäällysmiehen virka-asemassa oleva tullimies sekä yli kolme vuorokautta kestävään tekniseen kuunteluun tullihallituksen valvontaosaston

tai tutkintayksikön päällikkö taikka tullipiirin päällikkönä toimiva virkamies.

Tekniseen tarkkailuun käytettävä laite voidaan sijoittaa tiloihin, joissa tekninen tarkkailu on 1 momentin mukaan sallittu, jos tekninen tarkkailu sitä edellyttää. Tullimiehellä on tullipäällysmiehen virka-asemassa olevan tullimiehen määräyksestä oikeus laitteen asentamiseksi ja poistamiseksi päästä kyseisiin tiloihin. Jos laite kuluttaa kulkuneuvon tai muun sijoituspaikan energiaa, vähäistä suuremmasta kulutuksesta on suoritettava korvaus.

Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että henkilön käyttäytymisen perusteella tai muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän tullirikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, tai tullirikoksena pidettävään huumausainerikokseen. Teknisen katselun ja teknisen seurannan edellytyksenä on vastaavasti, että henkilön käyttäytymisen perusteella tai muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän tullirikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta, tai myötävaikuttavan tällaisen tullirikoksen tekemiseen.

20 e §

Tullimiehellä on oikeus rikoksen estämiseksi tai paljastamiseksi kohdistaa televalvontaa henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleliittymään tai telepäätelaitteeseen taikka tilapäi-

sesti sulkea tällainen liittymä tai laite, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän tullirikokseen, josta ei ole säädetty lievempää rangaistusta kuin neljä kuukautta vankeutta, tai tullirikoksena pidettävään huumausainerikokseen.

20 f §

Pakkokeinolain 1 luvun 9 §:ssä tarkoitettu tuomioistuin tai muu tuomioistuin, jossa asian käsittely sopivasti käy päinsä, päättää televalvonnasta sekä teknisestä tarkkailusta 20 d §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, joissa tekninen kuuntelu tai katselu edellyttää tarkkailuun käytettävän laitteen sijoittamista tarkkailtavan käyttämän kulku-neuvon sisälle taikka huoneeseen tai tilaan, jossa tarkkailtava oleskelee. Asia ratkaistaan kuulematta kuunneltavan tai katseltavan tilan haltijaa. Asian käsittelystä on lisäksi soveltuvin osin voimassa, mitä pakkokeinolain 5 a luvun 5—9 §:ssä, 11 §:n 1 momentissa sekä 12 ja 14 §:ssä säädetään.

Tutkinnanjohtajalla tai tehtävään määrättyllä tullirikostorjunnan esimiehenä toimivalla tullilylitarkastajalla on oikeus päättää televalvonnan tai 1 momentissa tarkoitettun teknisen tarkkailun aloittamisesta, jos toimenpide asian kiireellisyyden vuoksi on välttämätöntä suorittaa viivytyksettä. Tällöin toimenpiteestä on viipymättä ja viimeistään 24 tunnin kuluessa toimenpiteen aloittamisesta tehtävä ilmoitus 1 momentissa tarkoitettulle tuomioistuimelle. Ilmoitukseen on liitettävä televalvontaa tai teknistä tarkkailua koskeva vaatimus, jos televalvontaa tai teknistä tarkkailua aiotaan jatkaa sen jälkeen, kun ilmoitus on saapunut tuomioistuimeen.

Saatuuan 2 momentissa tarkoitettun ilmoituksen tuomioistuin voi kieltää televalvonnan tai teknisen tarkkailun jatkamisen taikka asettaa toimenpiteen käytölle rajoituksia tai tietojen käytölle tarpeellisiksi katsomiaan ehtoja. Asian käsittelystä tuomioistuimessa on soveltuvin osin voimassa, mitä pakkokeinolain 5 a luvun 5—9 §:ssä, 11 §:n 1 momentissa sekä 12 ja 14 §:ssä säädetään.

20 g §

Edellä 20 d §:ssä tarkoitettusta teknisestä

tarkkailusta tai tekniseen tarkkailuun käytettävän laitteen sijoittamisesta päättäneen tullimiehen tai 20 f §:n 2 momentin nojalla televalvonnasta päättäneen tutkinnanjohtajan tai tehtävään määrätyn tullirikostorjunnan esimiehenä toimivan tullilylitarkastajan tai tuomioistuimelle ilmoituksen tehneen tullimiehen on televalvonnan tai teknisen tarkkailun päätyttyä ilmoitettava toimenpiteestä sen kohteena olleelle henkilölle, jollei ilmoittaminen vaaranna tiedonhankinnan tarkoitusta tai rikoksen esitutkintaa.

Ilmoitusta tarkkailusta tai sen perusteista ei tarvitse tehdä.

Edellä 20 d §:ssä tarkoitettua teknisestä kuuntelusta sekä 20 f §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua televalvonnasta on toimenpiteen suorittaneen tullimiehen laadittava viipymättä pöytäkirja. Pöytäkirja on toimitettava Tullihallitukseen ja sisäasiainministeriöön, joka antaa vuosittain eduskunnan oikeusasiamiehelle kertomuksen tässä momentissa tarkoitettun teknisen kuuntelun ja televalvonnan käytöstä.

20 h §

Vähintään tullipäällysmiehen virka-asmassa olevan tullimiehen on viipymättä tarkastettava 20 c—20 e §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä suoritettaessa kootut tiedot ja 20 d §:ssä tarkoitettun teknisen tarkkailun avulla hankitut tallenteet. Yksinomaan sivulista koskevat tiedot on tarkastuksen jälkeen viipymättä hävitettävä, jollei niitä tarvita tullirikoksen selvittämiseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun aineiston liittämistä tullilaitoksen henkilörekistereihin säädetään erikseen lailla. Jos teknisellä kuuntelulla saatu tieto koskee muuta tullirikosta kuin sitä, jonka estämiseksi tai keskeyttämiseksi kuuntelua suoritettiin, tiedon saa tallettaa henkilörekisteriin vain, jos se koskee sellaista tullirikosta, jonka estämiseksi tai keskeyttämiseksi kuuntelua voidaan suorittaa.

Koottu aineisto ja tallenteet, joita ei ole liitetty rekisteriin tai esitutkinta-aineistoon, on hävitettävä viimeistään yhden vuoden kuluessa siitä, kun aineistoa ei enää todennäköisesti tarvita siihen tarkoitukseen, mihin se on hankittu.

20 i §

Mitä pakkokeinolain 5 a luvun 10 §:ssä säädetään kielloista kohdistaa kuuntelua epäiltyyn, on voimassa myös tämän lain nojalla tapahtuvassa, muussakin kuin epäiltyyn kohdistuvassa teknisessä kuuntelussa.

21 §

Tullilaitoksen henkilörekistereitä ovat valvontatietorekisteri, poliisiasiain tietojärjestelmän teknisenä osana oleva tutkinta- ja virka-apujärjestelmä sekä sen arkistohakemisto, tullilaitoksen tutkinta- ja virka-apujärjestelmän arkisto sekä rekisterikilpien ja konttien kuvaus- ja tunnistusjärjestelmä, Euroopan unionin tullitietojärjestelmä sekä tullilaitoksesta annetussa laissa (228/1991) säädettyjen tehtävien hoitamiseksi tämän lain 22 §:n nojalla perustetut rekisterit. Rekistereihin sovelletaan henkilötietolakia (523/1999), jollei tässä laissa toisin säädetä.

23 a §

Poliisiasiain tietojärjestelmän teknisenä osana oleva tutkinta- ja virka-apujärjestelmä ja sen arkistohakemisto ovat tullilaitoksen valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettuja pysyviä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettäviä tietojärjestelmiä, joihin tullilaitos saa kerätä ja tallettaa rikosten ennalta estämiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi tarpeellisia tietoja. Järjestelmiin talletettavista tiedoista on voimassa, mitä poliisin henkilörekistereistä annetussa laissa poliisiasiain tietojärjestelmästä säädetään.

23 c §

Tullilaitoksen tutkinta- ja virka-apujärjestelmän arkisto on tullilaitoksen valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä henkilörekisteri, johon tullilaitos saa kerätä ja tallettaa rikosten ennalta estämiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi tarpeellisia tietoja.

Rekisteriin talletetaan tiedot tullirikoksista ja muista rikoksista tehdyistä ilmoituksista, tullirikosasioissa käytetyistä pakkokeinolain mukaisista pakkokeinoista, rikosasioissa koti- tai ulkomaan viranomaiselle annetusta virka-avusta sekä tullirikosasioissa tiedoksi annetuista rangaistusvaatimuksista.

23 d §

Rekisterikilpien ja konttien kuvaus- ja tunnistusjärjestelmä on tullilaitoksen valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä tietojärjestelmä, johon teknisessä valvonnassa rajanylityspaikoilla saatavat tiedot tallettavat. Järjestelmään tallettuvia tietoja saa käyttää 2 momentissa kuvatulla tavalla rikosten ennalta estämiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi.

Rekisterikilpien ja konttien kuvaus- ja tunnistusjärjestelmään tullilaitos saa 1 momentin mukaisesti tallettuvien tietojen lisäksi kerätä ja tallettaa rikosten ennalta estämiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi tarpeellisia tietoja kulkuneuvojen rekisteritunnisteiden sisältämistä tiedoista ja konttien tunnistetiedoista ja lisäksi henkilöistä, joiden on syytä epäillä:

1) syyllistyneen tai syyllistyvän rikokseen, josta saattaa seurata vankeutta;

2) myötävaikuttaneen tai myötävaikuttavan rikokseen, josta saattaa seurata enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta.

Rekisterikilpien ja konttien kuvaus- ja tunnistusjärjestelmään saa tallentaa henkilön tunniste- ja yhteystietoina nimen, kutsumanimen, henkilötunnuksen, sukupuolen, tunto-merkit, valokuvan, äidinkielen, kansallisuuden, kotipaikan ja osoitteen, ulkomaalaisen henkilön matkustusasiakirjan tiedot sekä henkilöä koskevat hänen omaan turvallisuuteensa tai tullimiehen työturvallisuuteen vaikuttavat tiedot. Järjestelmään saa tallentaa myös tiedot epäilystä rikoksesta, rikoksen yhteydessä käytettävästä kulkuneuvosta ja epäiltyyn rikokseen liittyvästä liikeyrityksestä.

24 §

Tullilaitoksen henkilörekistereihin tallettujen tai tallettuneiden henkilötietojen säilyttämisen tarpeellisuus on tarkistettava vähintään kerran vuodessa. Valvontatietorekisteristä tiedot on poistettava 10 vuoden kuluessa viimeisen tiedon merkitsemisestä. Poliisiasiain tietojärjestelmän teknisenä osana olevasta tutkinta- ja virka-apujärjestelmästä sekä sen arkistohakemistosta tiedot on poistettava siten kuin poliisin henkilörekistereistä annetun lain 24 c §:ssä säädetään. Tullilaitoksen

tutkinta- ja virka-apujärjestelmän arkistosta tiedot poistetaan viimeistään 50 vuoden kulluttua tiedon rekisteriin merkitsemistä koskevan ilmoituksen kirjaamisesta. Rekisterikilpien ja konttien kuvaus- ja tunnistusjärjestelmästä tiedot on poistettava viimeistään 10 vuoden kulluttua tiedon merkitsemisestä rekisteriin. Edellä 23 d §:n 1 momentissa tarkoitettussa valvonnassa tallettuneet tiedot on kuitenkin poistettava viimeistään vuoden kulluttua tiedon tallettumisesta.

26 §

Tulliviranomainen saa luovuttaa sen estämättä, mitä tietojen salassa pitämisestä säädetään, myös teknisen käyttöyhteyden avulla henkilötietoja, jotka ovat tarpeen:

1) poliisille ja rajavartiolaitoksen viranomaiselle rikosten estämistä tai tutkintaa taikka ulkomaalaisasian käsittelyä tahi ulkomaalaisen maahantulon tai maastalähdön valvontaa varten;

2) ulkomaalaisvirastolle kansalaisuuslain (401/1968) ja kansalaisuusasetuksen (699/1985) sekä ulkomaalaislain (378/1991) ja ulkomaalaisasetuksen (142/1994) mukaisen tehtävien hoitamista varten;

3) ulkoasiainministeriölle ja Suomen edustustoille passin, viisumin taikka oleskelu- tai työluvan myöntämistä varten;

4) veroviranomaisille verotuksen toimittamista, verojen tai maksujen perimistä, verotusta koskevaa muutoksenhakua tai ulosottoa varten.

28 §

Tulliviranomaisella on sen estämättä, mitä tietojen salassa pitämisestä säädetään, oikeus saada tullilaitokselle kuuluvien tehtävien suorittamiseksi tarpeellisia tietoja, myös teknisen käyttöyhteyden avulla, siten kuin rekisterinpitäjän kanssa sovitaan:

4) tullirikosten estämistä ja tutkintaa sekä ulkomaanliikenteen valvontaa varten rajavartiolaitokselta ulkomaalaisten maahantulon ja maastalähdön valvontaa koskevista rekistereistä;

Tullimiehellä on oikeus saada tutkinnanjohtajan tai tehtävään määrätyn tullirikostorjunnan esimiehenä toimivan tullilylitarkastajan pyynnöstä tullirikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä tarvittavia tietoja yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, toimitusjohtajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan yrityksen, pankki- tai vakuutuslaitoksen estämättä.

Tulliviranomaisella on lisäksi oikeus saada tullirikosten estämistä ja tutkintaa varten teletointia harjoittavalta yhteisöltä yhteystiedot sellaisesta teleliittymästä, jota ei mainita julkisessa luettelossa. Tullimiehellä on samaa tarkoitusta varten oikeus saada posti-toimintaa harjoittavalta yhteisöltä jake- luosoitetietoja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2002.

Naantalissa 28 päivänä kesäkuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri *Jari Koskinen*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

tullilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

muutetaan 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun tullilain (1466/1994) 3 §:n 1 momentin 9 kohta, 20 d—20 f, 21 ja 23 a §, 24 §:n 1 momentti, 26 §:n 1 momentti ja 28 §:n 1 momentin johdantokappale ja 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 1 momentin 9 kohta, 21 ja 23 a § sekä 24 §:n 1 momentti laissa 241/2001, 20 d—20 f § laissa 331/1996, 26 §:n 1 momentti osaksi laissa 1104/1998 ja 28 §:n 1 momentin johdantokappale viimeksi mainitussa laissa, sekä

lisätään 3 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi mainituissa laeissa 331/1996 ja 241/2001, uusi 10 kohta, lakiin uusi 20 g—20 i, 23 c ja 23 d § sekä 28 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 1104/1998, siitä viimeksi mainitulla lailla kumotun 4 kohdan tilalle uusi 4 kohta ja pykälään uusi 2 momentti, jolloin muutettu 2 momentti ja nykyinen 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

9) poliisiasiain tietojärjestelmän teknisenä osana olevalla tutkinta- ja virka-apujärjestelmällä poliisin henkilörekistereistä annetun lain (509/1995) 1 a §:ssä tarkoitettua poliisiasiain tietojärjestelmää tullilaitoksen tallettamien tietojen osalta.

9) *poliisiasiain tietojärjestelmän teknisenä osana olevalla tutkinta- ja virka-apujärjestelmällä* sekä sen arkistohakemistolla poliisin henkilörekistereistä annetun lain (509/1995) 1 a §:ssä tarkoitettua poliisiasiain tietojärjestelmää tullilaitoksen tallettamien tietojen osalta;

10) *televalvonnalla* salassa pidettävien tunnistamistietojen hankkimista televiesteistä, jotka on lähetetty yleiseen tai muuhun telemarkkinalain (396/1997) soveltamisalaan kuuluvaan televerkkoon kytketystä teleliittymästä tai telepäätelaitteesta taikka vastaanotettu tällaiseen teleliittymään tai telepäätelaitteeseen, sekä tällaisen teleliittymän tai telepäätelaitteen tilapäistä sulkemista.

20 d §

Tullimiehellä on oikeus kohdistaa kotirauhan piirin ulkopuolella olevaan henkilöön tai hänen käytössään olevaan kulkuneuvoon tai tavaraan teknistä tarkkailua, jos sen avulla voidaan perustellusti olettaa saatavan tullirikoksen torjumiseksi ja paljastamiseksi tarvittavia tietoja. *Kuuntelu- ja katselelaitetta ei kuitenkaan saa sijoittaa huo-*

20 d §

Tullimiehellä on oikeus kohdistaa vakituiseen asumiseen käytetyn huoneen tai tilan ulkopuolella olevaan henkilöön taikka kulkuneuvoon tai tavaraan teknistä tarkkailua, jos sen avulla voidaan perustellusti olettaa saatavan tullirikoksen torjumiseksi tai paljastamiseksi tarvittavia tietoja. Määräyksen toimenpiteeseen antaa vähintään tullipääl-

neeseen tai kulkuneuvoon, jossa tarkkailtava henkilö oleskelee. Määräyksen toimenpiteeseen antaa vähintään tullipäällysmiehen virka-asemassa oleva tullimies sekä yli kolme vuorokautta kestäväään tekniseen kuunteluun tullihallituksen valvonta- ja tarkastusyksikön tai tutkintayksikön päällikkönä taikka tullipiirin päällikkönä toimiva virkamies.

Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että henkilön käyttäytymisestä tai muutoin voidaan päätellä hänen todennäköisesti syyllistyvän tullirikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, tai tullirikoksena pidettävään huumausainerikokseen. Teknisen katselun ja teknisen seurannan edellytyksenä on vastaavasti, että henkilön käyttäytymisestä tai muutoin voidaan päätellä hänen todennäköisesti syyllistyvän tullirikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta, tai myötävaikuttavan tällaisen tullirikoksen tekemiseen.

lysmiehen virka-asemassa oleva tullimies sekä yli kolme vuorokautta kestäväään tekniseen kuunteluun tullihallituksen *valvonta-osaston* tai tutkintayksikön päällikkö taikka tullipiirin päällikkönä toimiva virkamies.

Tekniseen tarkkailuun käytettävä laite voidaan sijoittaa tiloihin, joissa tekninen tarkkailu on 1 momentin mukaan sallittu, jos tekninen tarkkailu sitä edellyttää. Tullimiehellä on tullipäällysmiehen virka-asemassa olevan tullimiehen määräyksestä oikeus laitteen asentamiseksi ja poistamiseksi päästä kyseisiin tiloihin. Jos laite kuluttaa kulkuneuvon tai muun sijoituspaikan energiaa, vähäistä suuremmasta kulutuksesta on suoritettava korvaus.

Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että henkilön käyttäytymisen perusteella tai muutoin voidaan *perustellusti olettaa* hänen syyllistyvän tullirikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, tai tullirikoksena pidettävään huumausainerikokseen. Teknisen katselun ja teknisen seurannan edellytyksenä on vastaavasti, että henkilön käyttäytymisen perusteella tai muutoin voidaan *perustellusti olettaa* hänen syyllistyvän tullirikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta, tai myötävaikuttavan tällaisen tullirikoksen tekemiseen.

20 e §

Tullimiehellä on oikeus rikoksen estämiseksi tai paljastamiseksi kohdistaa televalvontaa henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleliittymään tai telepätelaitteeseen taikka tilapäisesti sulkea tällainen liittymä tai laite, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän tullirikokseen, josta ei ole säädetty lievempää rangaistusta kuin neljä kuukautta vankeutta, tai tullirikoksena pidettävään huumausainerikokseen.

20 f §

Pakkokeinolain 1 luvun 9 §:ssä tarkoitettu

tuomioistuin tai muu tuomioistuin, jossa asian käsittely sopivasti käy päinsä, päättää televalvonnasta sekä teknisestä tarkkailusta 20 d §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, joissa tekninen kuuntelu tai katselu edellyttää tarkkailuun käytettävän laitteen sijoittamista tarkkailtavan käyttämän kuluneuvon sisälle taikka huoneeseen tai tilaan, jossa tarkkailtava oleskelee. Asia ratkaistaan kuulematta kuunneltavan tai katselta- van tilan haltijaa. Asian käsittelystä on lisäksi soveltuvin osin voimassa, mitä pakkokeinolain 5 a luvun 5—9 §:ssä, 11 §:n 1 momentissa sekä 12 ja 14 §:ssä säädetään.

Tutkinnanjohtajalla tai tehtävään määrättyllä tullirikostorjunnan esimiehenä toimivalla tulliylitarkastajalla on oikeus päättää televalvonnan tai 1 momentissa tarkoitetun teknisen tarkkailun aloittamisesta, jos toimenpide asian kiireellisyyden vuoksi on välttämätöntä suorittaa viivytyksettä. Tällöin toimenpiteestä on viipymättä ja viimeistään 24 tunnin kuluessa toimenpiteen aloittamisesta tehtävä ilmoitus 1 momentissa tarkoitetulle tuomioistuimelle. Ilmoitukseen on liitettävä televalvontaa tai teknistä tarkkailua koskeva vaatimus, jos televalvontaa tai teknistä tarkkailua aiotaan jatkaa sen jälkeen, kun ilmoitus on saapunut tuomioistuimeen.

Saatuaan 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen tuomioistuin voi kieltää televalvonnan tai teknisen tarkkailun jatkamisen taikka asettaa toimenpiteen käytölle rajoituksia tai tietojen käytölle tarpeellisiksi katsomi- aan ehtoja. Asian käsittelystä tuomiois- tuimessa on soveltuvin osin voimassa, mitä pakkokeinolain 5 a luvun 5—9 §:ssä, 11 §:n 1 momentissa sekä 12 ja 14 §:ssä sääde- tään.

20 e §

Edellä 20 d §:n 1 momentissa tarkoitettusta teknisestä tarkkailusta päättäneen tullimie- hen on toimenpiteen päätyttyä ilmoitettava toimenpiteestä sen kohteena olleelle henki- lölle, jollei ilmoittaminen vaaranna tiedon hankinnan tarkoitusta tai rikoksen esitutkin- taa.

20 g §

Edellä 20 d §:ssä tarkoitettusta teknisestä tarkkailusta tai tekniseen tarkkailuun käytet- tävän laitteen sijoittamisesta päättäneen tullimiehen tai 20 f §:n 2 momentin nojalla te- levalvonnasta päättäneen tutkinnanjohtajan tai tehtävään määrätyn tullirikostorjunnan esimiehenä toimivan tulliylitarkastajan tai tuomioistuimelle ilmoituksen tehneen tulli- miehen on televalvonnan tai teknisen tark-

Tarkkailusta tai sen perusteista ilmoitusta ei tarvitse tehdä.

Edellä 20 d §:n 1 momentissa tarkoitettua teknisestä kuuntelusta on kuuntelua suorittaneen tullimiehen laadittava viipymättä pöytäkirja. Pöytäkirja on toimitettava tullihallitukseen ja sisäasiainministeriöön, joka antaa vuosittain eduskunnan oikeusasiamiehelle kertomuksen teknisen kuuntelun käytöstä.

20 f §

Vähintään tullipäällysmiehen virka-ammassa olevan tullimiehen on viipymättä tarkastettava 20 c ja 20 d §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä suorittaessa kootut tiedot ja 20 d §:ssä tarkoitettujen teknisen tarkkailun avulla hankitut tallenteet. Yksinomaan sivullista koskevat tiedot on tarkastuksen jälkeen viipymättä hävitettävä, jollei niitä tarvita tullirikoksen selvittämiseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen aineiston liittämistä tullilaitoksen henkilörekistereihin säädetään erikseen lailla. Jos teknisellä kuuntelulla saatu tieto koskee muuta tullirikosta kuin sitä, jonka estämiseksi tai keskeyttämiseksi kuuntelua suoritettiin, tiedon saa tallettaa henkilörekisteriin vain, jos se koskee sellaista tullirikosta, jonka estämiseksi tai keskeyttämiseksi kuuntelua voidaan suorittaa.

Koottu aineisto ja tallenteet, joita ei ole liitetty rekisteriin tai esitutkinta-aineistoon, on hävitettävä viimeistään yhden vuoden kuluttua siitä, kun aineistoa ei enää todennäköisesti tarvita siihen tarkoitukseen, mihin se on hankittu.

kailun päätyttyä ilmoitettava toimenpiteestä sen kohteena olleelle henkilölle, jollei ilmoittaminen vaaranna tiedonhankinnan tarkoitusta tai rikoksen esitutkintaa.

Ilmoitusta tarkkailusta tai sen perusteista ei tarvitse tehdä.

Edellä 20 d §:ssä tarkoitettua teknisestä kuuntelusta sekä 20 f §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua televalvonnasta on toimenpiteen suorittaneen tullimiehen laadittava viipymättä pöytäkirja. Pöytäkirja on toimitettava Tullihallitukseen ja sisäasiainministeriöön, joka antaa vuosittain eduskunnan oikeusasiamiehelle kertomuksen tässä momentissa tarkoitettujen teknisen kuuntelun ja televalvonnan käytöstä.

20 h §

Vähintään tullipäällysmiehen virka-ammassa olevan tullimiehen on viipymättä tarkastettava 20 c–20 e §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä suorittaessa kootut tiedot ja 20 d §:ssä tarkoitettujen teknisen tarkkailun avulla hankitut tallenteet. Yksinomaan sivullista koskevat tiedot on tarkastuksen jälkeen viipymättä hävitettävä, jollei niitä tarvita tullirikoksen selvittämiseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen aineiston liittämistä tullilaitoksen henkilörekistereihin säädetään erikseen lailla. Jos teknisellä kuuntelulla saatu tieto koskee muuta tullirikosta kuin sitä, jonka estämiseksi tai keskeyttämiseksi kuuntelua suoritettiin, tiedon saa tallettaa henkilörekisteriin vain, jos se koskee sellaista tullirikosta, jonka estämiseksi tai keskeyttämiseksi kuuntelua voidaan suorittaa.

Koottu aineisto ja tallenteet, joita ei ole liitetty rekisteriin tai esitutkinta-aineistoon, on hävitettävä viimeistään yhden vuoden kuluttua siitä, kun aineistoa ei enää todennäköisesti tarvita siihen tarkoitukseen, mihin se on hankittu.

20 i §

Mitä pakkokeinolain 5 a luvun 10 §:ssä säädetään kielloista kohdistaa kuuntelua epäiltyyn, on voimassa myös tämän lain nojalla tapahtuvassa, muussakin kuin epäiltyyn kohdistuvassa teknisessä kuuntelussa.

21 §

Tullilaitoksen henkilörekistereitä ovat valvontatietorekisteri, poliisiasiain tietojärjestelmän teknisenä osana oleva tutkinta- ja virka-apujärjestelmä, Euroopan unionin tullitietojärjestelmä sekä tullilaitoksesta annettussa laissa (228/1991) säädettyjen tehtävien hoitamiseksi 22 §:ssä tarkoitetut rekisterit. Rekistereihin sovelletaan henkilötietolakia (523/1999), jollei tässä laissa toisin säädetä.

23 a §

Poliisiasiain tietojärjestelmän teknisenä osana oleva tutkinta- ja virka-apujärjestelmä on tullilaitoksen valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä tietojärjestelmä, johon tullilaitos saa kerätä ja tallettaa rikosten ennalta estämiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi tarpeellisia tietoja. Järjestelmään talletettavista tiedoista on voimassa, mitä poliisin henkilörekistereistä annettussa laissa poliisiasiain tietojärjestelmästä säädetään.

21 §

Tullilaitoksen henkilörekistereitä ovat valvontatietorekisteri, poliisiasiain tietojärjestelmän teknisenä osana oleva tutkinta- ja virka-apujärjestelmä sekä sen arkistohakemisto, tullilaitoksen tutkinta- ja virka-apujärjestelmän arkisto sekä rekisterikilpien ja konttien kuvaus- ja tunnistusjärjestelmä, Euroopan unionin tullitietojärjestelmä sekä tullilaitoksesta annettussa laissa (228/1991) säädettyjen tehtävien hoitamiseksi tämän lain 22 §:n nojalla perustetut rekisterit. Rekistereihin sovelletaan henkilötietolakia (523/1999), jollei tässä laissa toisin säädetä.

23 a §

Poliisiasiain tietojärjestelmän teknisenä osana oleva tutkinta- ja virka-apujärjestelmä ja sen arkistohakemisto ovat tullilaitoksen valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettuja pysyviä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettäviä tietojärjestelmiä, joihin tullilaitos saa kerätä ja tallettaa rikosten ennalta estämiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi tarpeellisia tietoja. Järjestelmiin talletettavista tiedoista on voimassa, mitä poliisin henkilörekistereistä annettussa laissa poliisiasiain tietojärjestelmästä säädetään.

23 c §

Tullilaitoksen tutkinta- ja virka-apujärjestelmän arkistojärjestelmä on tullilaitoksen valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä henkilörekisteri, johon tullilaitos saa kerätä ja tallettaa rikosten ennalta estämiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi tarpeellisia tietoja.

Rekisteriin talletetaan tiedot tullirikoksista ja muista rikoksista käytetyistä ilmoituksista, tullirikosasioissa tehdyistä pakkokeino- lain mukaisista pakkokeinoista, rikosasioissa koti- tai ulkomaan viranomaiselle annettusta virka-avusta sekä tullirikosasioissa tiedoksi annetuista rangaistusvaatimuksista.

23 d §

Rekisterikilpien ja konttien kuvaus- ja

tunnistusjärjestelmä on tullilaitoksen valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä tietojärjestelmä, johon teknisessä valvonnassa rajanylityspaikoilla saatavat tiedot tallettavat. Järjestelmään tallentuvia tietoja saa käyttää 2 momentissa kuvatulla tavalla rikosten ennalta estämiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi.

Rekisterikilpien ja konttien kuvaus- ja tunnistusjärjestelmään tullilaitos saa 1 momentin mukaisesti tallettujen tietojen lisäksi kerätä ja tallettaa rikosten ennalta estämiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi tarpeellisia tietoja kulkuneuvojen rekisteritunnisteiden sisältämistä tiedoista ja konttien tunnistetiedoista ja lisäksi henkilöistä, joiden on syytä epäillä:

1) syyllistyneen tai syyllistyvän rikokseen, josta saattaa seurata vankeutta;

2) myötävaikuttaneen tai myötävaikuttavan rikokseen, josta saattaa seurata enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta.

Rekisterikilpien ja konttien kuvaus- ja tunnistusjärjestelmään saa tallentaa henkilön tunniste- ja yhteystietoina nimen, kutsunimen, henkilötunnuksen, sukupuolen, tuntomerkit, valokuvan, äidinkielen, kansalaisuuden, kotipaikan ja osoitteen, ulkomalaisen henkilön matkustusasiakirjan tiedot sekä henkilöä koskevat hänen omaan turvallisuuteensa tai tullimiehen työturvallisuuteen vaikuttavat tiedot. Järjestelmään saa tallentaa myös tiedot epäillystä rikoksesta, rikoksen yhteydessä käytettävästä kulkuneuvosta ja epäiltyyn rikokseen liittyvästä liikeyrityksestä.

24 §

Rekistereihin talletettujen henkilötietojen säilyttämisen tarpeellisuus on tarkistettava vähintään kerran vuodessa. Valvontatietorekisteristä tiedot on poistettava 10 vuoden kuluessa viimeisen tiedon merkitsemisestä. Poliisiasiain tietojärjestelmän teknisenä osana olevasta tutkinta- ja virka-apujärjestelmästä tiedot on poistettava siten kuin poliisin henkilörekistereistä annetun lain 24 c §:ssä säädetään.

24 §

Tullilaitoksen henkilörekistereihin talletettujen tai tallettuneiden henkilötietojen säilyttämisen tarpeellisuus on tarkistettava vähintään kerran vuodessa. Valvontatietorekisteristä tiedot on poistettava 10 vuoden kuluessa viimeisen tiedon merkitsemisestä. Poliisiasiain tietojärjestelmän teknisenä osana olevasta tutkinta- ja virka-apujärjestelmästä sekä sen arkistohakemistosta tiedot on poistettava siten kuin poliisin henkilörekistereistä annetun lain 24 c §:ssä säädetään. Tullilaitoksen tutkinta- ja virka-apujär-

jestelmän arkistosta tiedot poistetaan viimeistään 50 vuoden kuluttua tiedon rekisteriin merkitsemistä koskevan ilmoituksen kirjaamisesta. Rekisterikilpien ja konttien kuvaus- ja tunnistusjärjestelmästä tiedot on poistettava viimeistään 10 vuoden kuluttua tiedon merkitsemisestä rekisteriin. Edellä 23 d §:n 1 momentissa tarkoitettussa valvonnassa tallettuneet tiedot on kuitenkin poistettava viimeistään vuoden kuluttua tiedon talletumisesta.

26 §

Tulliviranomainen saa luovuttaa, myös teknisen käyttöyhteyden avulla, henkilötietoja, jotka ovat tarpeen:

- 1) poliisille ja rajavartiolaitosviranomaiselle rikosten ehkäisyä ja tutkintaa taikka ulkomaalaisasiain käsittelyä sekä ulkomaalaisen maahantulon ja maastalähdön valvontaa varten;
- 2) ulkomaalaisvirastolle kansalaisuuslain ja -asetuksen sekä ulkomaalaislain (378/1991) ja -asetuksen (142/1994) mukaisten tehtävien hoitamista varten;
- 3) ulkoasiainministeriölle ja Suomen edustustoille passin, viisumin taikka oleskelu- tai työluvan myöntämistä varten;
- 4) veroviranomaisille verotuksen toimitamista, verojen ja maksujen perimistä, verotusta koskevaa muutoksenhakua ja ulosottoa varten.

28 §

Tulliviranomaisella on oikeus saada tullilaitokselle kuuluvien tehtävien suorittamiseksi tarpeellisia tietoja, myös teknisen käyttöyhteyden avulla, sillä tavoin kuin asianomaisen rekisterinpitäjän kanssa sovitaan:

26 §

Tulliviranomainen saa luovuttaa sen estämättä, mitä tietojen salassa pitämisestä säädetään, myös teknisen käyttöyhteyden avulla henkilötietoja, jotka ovat tarpeen:

- 1) poliisille ja rajavartiolaitosviranomaiselle rikosten estämistä tai tutkintaa taikka ulkomaalaisasian käsittelyä tahi ulkomaalaisen maahantulon tai maastalähdön valvontaa varten;
- 2) ulkomaalaisvirastolle kansalaisuuslain (401/1968) ja kansalaisuusasetuksen (699/1985) tai ulkomaalaislain (378/1991) ja ulkomaalaisasetuksen (142/1994) mukaisen tehtävien hoitamista varten;
- 3) ulkoasiainministeriölle ja Suomen edustustoille passin, viisumin taikka oleskelu- tai työluvan myöntämistä varten;
- 4) veroviranomaisille verotuksen toimitamista, verojen tai maksujen perimistä, verotusta koskevaa muutoksenhakua tai ulosottoa varten.

28 §

Tulliviranomaisella on *sen estämättä, mitä tietojen salassa pitämisestä säädetään*, oikeus saada tullilaitokselle kuuluvien tehtävien suorittamiseksi tarpeellisia tietoja, myös teknisen käyttöyhteyden avulla, siten kuin rekisterinpitäjän kanssa sovitaan:

- 4) tullirikosten estämistä ja tutkintaa sekä ulkomaanliikenteen valvontaa varten rajavartiolaitokselta ulkomaalaisten maahantulon ja maastalähdön valvontaa koskevista rekistereistä;

Tulliviranomaisella on lisäksi oikeus saada tullirikosten ehkäisyä ja tutkintaa varten teletointia harjoittavalta yhteisöltä yhteystiedot sellaisesta teleliittymästä, jota ei mainita julkisessa luettelossa.

*Tullimiehellä on oikeus saada tutkinnanjohtajan tai tehtävään määrätyn tullirikos-
torjunnan esimiehenä toimivan tulliylitarkastajan pyynnöstä tullirikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä tarvittavia tietoja yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, toimitusjohtajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan yritys-, pankki- tai vakuutuslainsuuden estämättä.*

Tulliviranomaisella on lisäksi oikeus saada tullirikosten estämistä ja tutkintaa varten teletointia harjoittavalta yhteisöltä yhteystiedot sellaisesta teleliittymästä, jota ei mainita julkisessa luettelossa. *Tullimiehellä on samaa tarkoitusta varten oikeus saada postitoimintaa harjoittavalta yhteisöltä jakeluosoitetietoja.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
2002.*